

Proskamat 18 mánaða

Við 18 mánaða skoðun ber að hafa í huga að vísbendingar um alvarleg þroskafrávik, s.s. einhverfurófsraskanir og/eða þroskahömlun, eru yfirleitt komnar fram á þessum aldri og ætti að vera hægt bera kennsl á þessi börn. Almennt má framkvæma þroskamatið með þremur mismunandi aðferðum: beinni athugun, óbeinni athugun og/eða upplýsingum foreldra.

Athugið hvort áður hefur verið gerð athugasemd varðandi þroska barns sem þarf að fylgja eftir. Endurtakið atriði úr fyrra þroskamati sem voru óeðlileg og metið útkomu í samhengi við þroskamat nú. Hafið útkomu **PEDS** í huga þegar þroskamatið er gert. Takið mið af útkomu beggja og hvort **rauð flögg** vegna einhverfurófs eru til staðar til að taka ákvörðun um þörf á aðgerðum (*sjá túlkun PEDS*).

Ef barnið getur ekki **eitt atriði** í viðkomandi þroskamati en engar aðrar áhyggjur eru til staðar, er yfirleitt nóg að gefa ráðleggingar og athuga nánar í næstu heimsókn nema annað sér tilgreint í leiðbeiningum í töflu. Ef barnið getur ekki **tvö atriði eða fleiri** þarf að huga vel að öðrum þáttum og vísa áfram til barnalæknis eða annarra sérfræðinga til nánari athugunar.

Hafi foreldrar eða heilbrigðisstarfsmaður áhyggjur af öðrum þáttum í fari barnsins, s.s. hegðun, samskiptum, líðan, virkni og tengslum getur það verið næg ástæða til að vísa barni áfram í athugun. Komi fram saga um stöðnun eða afturför er alltaf ástæða til nánari athugunar.

	Lýsing	Framkvæmd/lýsing	Úrlausn ef frávik
<i>Gróf-hreyfingar</i>	Gengur án stuðnings	Fylgst er með hvort barnið geti gengið um innandyra örugglega og án stuðnings. Hreyfingar eru frjálslugar og samhverfar og handleggir ekki á lofti. Athugið fótaborð barnsins, t.d. stígur það í hælana eða er það uppi á tánum við gang?	Tilvísun til sjúkráþjálfara og/eða barnalæknis.
<i>Fín-hreyfingar</i>	Borðar með skeið eða gaffli	Foreldrar eru spurðir hvort barnið geti matað sig sjálft með skeið eða gaffli. Einnig má athuga þetta í hlutverkaleik með plastrífapörum.	Ráðleggingar til foreldra. Athuga vel annan þroska. Skoða í næstu heimsókn.*
	Krotar	Barninu er fenginn litur og blað og athugað hvort það krassar sjálft á blaðið án þess að því sé sýnt það fyrst.	Ráðleggingar til foreldra. Athuga vel annan þroska. Skoða í næstu heimsókn.*
<i>Samskipti og leikur</i>	Bendir til að sýna áhuga	Fylgst er með hvort barnið bendir einhvern tíma í skoðuninni sjálft á eitthvað í umhverfinu (t.d. leikfang eða mynd), greinilega í þeim tilgangi að vekja athygli athuganda eða foreldris. Bendingin þarf að vera greinileg og með útréttum vísifingri.	Ath. rauð flögg fyrir einhverfu. Ef til staðar þá tilvísun í frumgreiningu.

* Benda foreldrum á möguleika á aukheimsókn fram að 2 ½ árs aldri ef barnið sýnir ekki framfarir og áhyggjur eru til staðar.

Framhald á næstu bls.

frh. þroskamat 18 mánaða

	Lýsing	Framkvæmd/lýsing	Úrlausn ef frávik
Samskipti og leikur	Bendir á líkamshluta	Þegar barnið er að veita athygli er það spurt um ákveðna líkamshluta, t.d. „Hvar er nefið þitt“ eða munnurinn, augun, hárið, tærnar o.s.frv. Biðja má foreldri að spyrja barnið og nota þau orð sem barnið þekkir í þessu sambandi (t.d. nebbi, tásur, bumba). Fylgst er með hvort barnið svarar með því að benda á, snerta eða horfa augljóslega á að minnsta kosti einn af þeim líkamshlutum sem spurt er um.	Ráðleggingar til foreldra. Athuga vel annan þroska. Skoða í næstu heimsókn.*
	Sækir hlut sem beðið er um	Þegar barnið er á ferðinni eða situr á gólfinu er athugað hvort það tekur upp og réttir athuganda eða foreldri hlut samkvæmt beiðni. Spyrja skal um eitthvað sem er í augljósu sjónmáli barnsins og innan seilingar, t.d. þannig: „Réttu mér bókina, gefðu mömmu bangsann, láttu mig hafa boltann“. Ef nauðsyn krefur má til áherslu benda á hlutinn sem spurt er um, en ekki skal teygja útrétta hendi í áttina að honum.	Ráðleggingar til foreldra. Athuga vel annan þroska. Skoða í næstu heimsókn.*
Vitsmuna- og málþroski	Notar 6-10 orð	Hlustað er eftir allri hljóðmyndun hjá barninu og athuga hvort merkingarbær orð heyrast. Orðin þurfa að vera skiljanleg og notuð reglulega í ákv. merkingu. Sérnöfn, t.d. nöfn systkina teljast eitt orð þó mörg séu nefnd.	Tilvísun í frumgreiningu.
	Byggir turn úr tveim kubbum	Athugandi byggir turn úr nokkrum trékubbum fyrir framan barnið og tekur hann svo niður. Setur síðan einn kubb á borðið, réttir barninu annan og hvetur það til að byggja sjálft. T.d.: „Þú skalt gera alveg eins turn“ eða „settu kubbin hérna ofaná“. Barnið þarf að geta sleppt seinni kubbinum þannig að hann tolli ofan á þeim fyrri.	Ráðleggingar til foreldra. Athuga vel annan þroska. Skoða í næstu heimsókn.*
	Skoðar mynd í bók	Barninu er sýnd myndabók með skýrum myndum t.d. af algengum dýrum eða hlutum. Athygli barnsins dregin að myndunum t.d. með því að benda á eina í einu og segja: „Sjáðu myndina“. Fylgst er með hvort barnið stoppar greinilega við einhverja mynd og gefur til kynna áhuga á einhvern hátt, t.d. með því að horfa augljóslega á viðkomandi mynd, sýna svipbrigði, gefa frá sér hljóð, snerta myndina eða benda á hana.	Ráðleggingar til foreldra. Athuga vel annan þroska. Skoða í næstu heimsókn.*

* Benda foreldrum á möguleika á aukheimsókn fram að 2 ½ árs aldri ef barnið sýnir ekki framfarir og áhyggjur eru til staðar.